

Mødet den 18. Marts 1924.

1. (J. Nr. 25²⁴—1923). Meddelelse fra Indenrigsministeriet om, at **Andragendet om Beværterbevilling med Spiritusudskænkning for Ejendommen Guldbergsgade Nr. 85 ikke kan bevilges.**

Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 144—1923). **Udskrift af Taksationsprotokollen vedrørende Udvidelsen af Hovedbanegaarden.**

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 430—1923). Indstilling fra Lønudvalget om **Regulering af Dyrtidstillæget til Kommunens Tjenestemænd og Arbejdere.**

Følgende Indstilling forelaa:

»I. Tjenestemænd der lønnes i H. t.

Lønregulativet.

- a) For gifte Mænd, for Enkemænd, Enker, fraskilte og fraseparerede Mænd og Kvinder, som har egen Husstand eller hvem der paahviler Forsørgelsespligt overfor Børn under 18 Aar, samt for ugifte, hvem saadan Forsørgelsespligt paaahviler, og som har egen Husstand, fastsættes Dyrtidstillæget for Halvaaret April 1924 — til Oktober 1924 til 540 Kr. aarlig.
- b) For alle øvrige mandlige og kvindelige Funktionærer 180 Kr. aarlig.

c. Iøvrigt staar de hidtil gældende Regler ved Magt.

II. Timelønnede Haandværkere og Arbejdsmænd.

Dyrtidstillæget fra 1. April 1924 til 30. September 1924 fastsættes til:

Haandværkere	22,5	Øre	pr.	Time.
Kedelpassere	22,5	—	.	—
Faste Arbejdsmænd . . .	18,5	—	.	—
Løse Arbejdsmænd	18,5	—	.	—

H. P. Christensen anbefalede Forslaget, som var i Henhold til det sidste Pristal.

Indstillingen vedtoges.

4. (J. Nr. 106—1923). Indstilling fra Lønudvalget om **Fastsættelse af Dyrtidstillæg til Pensionister, pensionerede før 1. Oktober 1919.**

Udvalget indstiller, at der i Tiden fra 1. April, til 30. September 1924 udbetales Kommunens Pensionister, pensionerede før 1. Oktober 1919, og Understøttede samme Dyrtidstillæg, som har været gældende fra 1. Oktober 1923 til 31. Marts 1924. (Side 237).

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 429—1923). Indstilling fra Lønudvalget om **Regulering af Dyrtidstillæget til Pensionister, pensionerede efter 1. Oktober 1919.**

Udvalget indstiller, at Dyrtidstillæget til Pensionister, pensionerede efter 1. Oktober 1919 udbetales med 648 Kr. aarlig til gifte og 432 Kr. aarlig til ugifte med den Begrænsning, at Dyrtidstillæget ikke maa overstige 36 % af Pensionen for gifte og 24 % af Pensionen for ugifte.

Indstillingen vedtoges.

6. **Andragender om Byggedispensationer fra:**

a. (J. Nr. 2⁴²—1923). Bygningslovens § 21 for Østergade Nr. 52.

- b. (J. Nr. 2⁴¹—1923). Bygningslovens § 21 for Nørre Allé Nr. 23 a og 23 b.

Anbefaledes.

7. (J. Nr. 444—1923). **Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter for 1924—25.**

Formanden indledede Forhandlingen med den Bemærkning, at naar det var trukket noget længere ud i Aar end sædvanligt, skyldtes det enkelte Divergenser mellem Udvalgene, idet der jo altid gjorde sig forskellige Anskuelser gældende; men ved Forhandlinger var disse Divergenser dog i væsentlig Grad udlignet, idet der egentlig kun var Uenighed om et Beløb paa 38000 Kr. En saadan Sum betød ikke meget paa et saa stort Budget, og forhaabentlig vilde det ogsaa lykkes at komme til Enighed om denne Post. Det foreliggende Budget udviste en Skatteudskrivning paa ca. 900000 Kr. mindre end sidste Aar, og det havde ikke været muligt at komme længere ned. Iøvrigt skulde Taleren ikke komme nærmere ind paa Enkelthederne, idet Partierne havde valgt sine Ordførere til at forelægge Budgettet.

Kjeld Sørensen udtalte, at de enkelte Udvalg som sædvanligt havde udarbejdet Forslag til deres Budgetter, hvorefter Budgetudvalget sammen med Kommunebogholderen havde sammenstillet det. Der havde været forhandlet om at faa en Del Budgetter nedsat, og det var ogsaa i nogen Grad lykkedes. Byraadet havde i flere Aar været inde paa, at der skulde spares, hvor der kunde spares, selv om man ikke som flere andre Byer havde nedsat noget Spareudvalg, og det var nødvendigt stadig at udvise den største Sparsommelighed, idet Skatteprocenten var saa høj, at der absolut maatte ske en Nedgang. Taleren havde tidligere udtalt, at Skatteprocenten ikke burde

være over 10; men det lod sig selvfølgelig ikke gøre at komme saa langt ned paa een Gang. Kunsten laa ikke i at give Pengene ud, men kun at give dem ud til det, som er nødvendigt, og paa mange Budgetter kunde der ikke spares meget, da Udgifterne til Dels var fastsat ved Lov; dette gjaldt f. Eks. mange af de sociale Udgifter. Budgetterne for Fattigvæsenet, Hjælpekassen, Arbejdsløshedskasserne, Aldersrente, Skoler og Hospitaler beløb sig tilsammen til ca. 4700000 Kr.; naar dertil kom Renter og Afdrag paa godt 2 Mill. Kr., var man oppe paa $6\frac{3}{4}$ Mill. Kr. eller omtrent det Beløb, der skulde udskrives i Skat. Fattigvæsenets Budget var vanskeligt at faa ned, og i Aar viste det tværtimod en Stigning paa 6300 Kr. hvortil egentlig kom en ekstraordinær Post paa 15000 Kr., altsaa 21300 Kr. Udvalgets Budget var oprindelig højere, men var nedsat til 929700 Kr., det blev maaske vanskeligt at klare sig dermed, men det var nødvendigt at passe paa, og hvis Budgettet skulde højere op, blev det vanskeligt at faa Skatteprocenten ned. Det samme gjaldt for Hjælpekassens Vedkommende. Arbejdsløshedskassernes Budget var nærmest et lovbestemt Beløb, som man ikke havde megen Indflydelse paa; og det samme var Tilfældet med Aldersrenten og Skolevæsenet. Hospitalernes Budget var 979000 Kr.; der var næppe nogen, som ønskede at tage noget fra de syge, men ogsaa her maatte der passes paa. Byens Bestyrelse krævede flere Penge end tidligere, idet Kontoen var steget med over 43000 Kr. til ca. $\frac{1}{2}$ Mill; det var mange Penge, men Forhøjelserne skyldtes tidligere Vedtagelser i Byraadet. Skolevæsenets Konto udviste en Stigning paa godt 15000 Kr. til Trods for, at Børnetallet ikke var steget, ogsaa her maatte der vises

Forsigtighed. Politiets Konto var steget med 27000 Kr.; Politimesteren havde tidligere gjort opmærksom paa, at der maatte flere Betjente til, og ved en Forhandling enedes man om at anbefale Byraadet at ansætte 5 nye Betjente, bl. a. til et mere effektivt Tilsyn ved Havnen, hvorfor Havnen var gaaet med til at betale yderligere 12000 Kr. hertil. Det var beklageligt, at dette Budget skulde stige, men Budgetudvalget havde ment det nødvendigt at gaa med dertil. Heldigvis var der ogsaa Budgetter, som udviste en Nedgang, bl. a. var Renter af Gæld gaaet ned med 171000 Kr. fra sidste Aar. Det laa i, at Kommunen ikke havde optaget Laan i de senere Aar, og det var sikkert klog Politik at undgaa Laan saalænge som muligt. Hvis man sammenlignede Budgettet med 1921—22, viste Rentekontoen en Nedgang paa 650000 Kr., og saa meget mindre blev der altsaa at udskrive i Skat. Der var sikkert mange Kommuner, som nu gerne vilde have fulgt samme Fremgangsmaade, at undgaa Laan, enten ved at udsætte nogle Arbejder eller paaligne noget mere i Skat. Skattebeløbet var i Aar gaaet ned med 873000 Kr., og efter dette skulde man tro, at Skatteprocenten maatte falde; Taleren havde tænkt det samme i Fjor, men da skuffede Skatteindtægten, og Procenten holdt sig væsentlig paa det samme; i Aar haabede Taleren dog paa en Nedgang, men noget bestemt kunde man ikke vide, før man saa, hvor stor Skatteindtægten var. Siden 1921 var Skatteudskrivningen gaaet ned med 3,3 Mill. Kr., men alligevel var Skatteprocenten steget. Kommunens Pensionsreglement betød ogsaa en Udgift, idet Kommunen havde maattet tilskyde 73000 Kr., medens Funktionærerne havde indbetalt 104000 Kr.; det manede ogsaa til Forsigtighed i

dette Forhold. I de senere Aar havde Partierne været enige om Budgettet, medens der i Aar var en lille Uenighed om Koksprisen; det betød dog ikke meget i Forhold til det samlede Budget, og forhaabentlig lykkedes det at komme til Enighed, for Tiderne var stadig saaledes, at det var nødvendigt at staa samlet. Der kunde selvfølgelig siges langt mere om det foreliggende Budget; men det kunde næppe ændres meget, naar der skulde styres fornuftigt, og der skulde være Rimelighed i de Beløb, som Skatteyderne skulde betale. Borgerne fulgte sikkert denne Forhandling med Opmærksomhed, og forhaabentlig lykkedes det at faa en nogenlunde rimelig Skatteprocent. Taleren vilde hermed anbefale Budgettet, som det forelaa.

J. Chr. Møller betonedes, at det var vanskeligt at forelægge et Budget, som tilfredsstillede alle. Fra alle Sider lød samme Krav, at Udgifterne skal ned, fordi Tiden ikke er til at betale saa store Skatter som hidtil. Det var imidlertid lettere sagt end gjort at faa Budgettet sat ned, og Budgetudvalget var ikke Herre herover, idet der maatte forhandles med de forskellige Udvalg om deres Budgetter. Selvfølgelig kunde Budgetudvalget godt stille afvigende Forslag og maaske faa dem vedtaget, men hvis der saa kom Underskud paa Budgetterne, skulde dette jo betales senere. En Del af Udgifterne var bestemt ved Lov, og dem havde man ikke ret megen Indflydelse paa. Maaske kunde en Del mene, at der var Punkter, hvor der kunde spares, f. Eks. havde Kommunen en meget stor Lønningskonto, og muligvis kunde der spares en enkelt Funktionær hist og her, men det vilde ikke betyde stort paa Budgettet. Taleren vilde spørge Lønudvalget, hvorledes det gik med det Lønregulativ, der var op-sagt til 1. April i Aar, om der var Udsigt til et

nyt, eller om man ikke arbejdede mere med Sagen; det samme gjaldt Pensionsreglementet, som Taleren ganske vist havde været med til at lave; men det var sket under Forhold, hvor man næsten var tvungen til at gaa frivillig med, under Trusler om Strejke baade af Arbejdere og de fleste Funktionærer; dette Pensionsreglement var derfor ikke blevet saa godt for Kommunen som ønskeligt. Det var bekendt, at Kommunens timelønnede Arbejdere fik en Del mere end Arbejdere i private Erhverv, og det var et Spørgsmaal, om man vedblivende havde Raad til at opretholde dette; det var tillige en Konkurrence, som Kommunen etablerede overfor det private Erhverv, altsaa overfor Skatteyderne. Man maatte ogsaa erindre, at de kommunale Arbejdere havde mange Goder udover Lønnen: fast Stilling, Sommerferie, Sygdomshjælp og gode Pensionsforhold. Kommunens Tilskud til Pensionerne var nu oppe paa ca. 80000 Kr., og med det nuværende Pensionsreglement var det givet, at dette Tilskud stadig vilde stige. Under Pensionsforhandlingerne havde et Medlem udtalt, at der egentlig ikke var noget at takke Kommunen for, idet Funktionærene selv betalte Pensionen, men det viste sig nu at være urigtigt; alene Belysningsvæsenet havde en Udgift paa 30000 Kr. aarlig til Pensionsfonden. Kommunen maatte i hver Fald siges at være en god Arbejdsgiver. Budgetudvalget havde reduceret enkelte Poster, som var sat højere end i Fjor, f. Eks. paa Fattigvæsenets Budget; dette Budget var i de sidste 10 Aar steget mere, end Pristallet og Indbyggertallet berettigede til. Bispegaarden i Stautrup maatte være købt for dyrt, eller ogsaa var Administrationen mindre god, for den gav ingen god Balance, og man burde næppe slaa ind paa at drive Landbrug i stor Stil. Hjelpekassen

maatte nærmest kaldes Kommunens Smertensbarn, idet dens Budget altid blev betydeligt overskredet. Det maatte indrømmes, at det var vanskeligt at sidde i Hjælpekassens Bestyrelse; men der var et Ansvar forbundet med alle offentlige Hverv, og Formaålet med Hjælpekassen var egentlig Hjælp til Selvhjælp, at give en Understøttelse, naar nogen kom i Betryk, og ikke faste Understøttelser; men man var vistnok i den Retning kommet noget udenfor Lovens Omraade. Der var i Aar budgetteret 170000 Kr., og forhaabentlig vilde Byraadet være enigt med Udvalget i, at dette Beløb skulde slaa til; Hjælpekassen maatte administrere saaledes, at dens Regnskab kom til at stemme med Budgettet. Skolevæsenets Udgifter var for største Delen lovbestemte, men enkelte Smaaavgifter kunde muligvis være sparet, f. Eks. de 2500 Kr. til Handelsaftenskolen i Frederikshallé. Politiets Konto var steget, særlig paa Grund af Ansættelsen af de 5 Betjente; Politimesteren havde ønsket flere, men man maatte foreløbig se at klare sig med disse. Egentlig burde Kommunen ikke selv afholde hele denne Udgift, men det var jo nu blevet fast Praksis og derfor ikke let at faa forandret Medicinalvæsenet var ogsaa en meget stor Post, og fra forskellige Sider mentes der, at Administrationen var altfor dyr. Taleren havde engang sagt, at der vist var omtrent lige saa mange Funktionærer som Patienter; saavidt Taleren vidste, var der 240 Funktionærer til noget over 300 Patienter, saa det var ikke meget galt. Den eneste Trøst var da, at Patienterne havde det godt; men der var dog enkelte Ting, som saa underligt ud, f. Eks. at Kommunen havde Tab ved Indlæggelse af fremmede Patienter paa Sygehusene; det Forhold burde Udvalget søge at faa ændret. Brolægningsvæsenet havde flere store Arbejder, men

Udvalget havde forstaaet at tage Arbejder, hvor Grundejerne, det vil sige Skatteyderne skulde betale det meste. Der havde været Tale om at spare en hel Del paa Bidragene til forskellige Institutioner, og det kunde selvfølgelig gøres, f. Eks. Bidraget til Teknisk Skole; men hvis Kommunen ikke betalte dette Tilskud, kom Eleverne til at betale saa meget mere; det maatte dog kaldes en Samfundssag at give disse Elever en god Undervisning, og derfor burde Udgiften ogsaa lægges paa et saa bredt Grundlag som muligt. Aarhus Teater, Botanisk Have, Borgmestergaarden og de forskellige Museer fik ogsaa betydelige Bidrag, men der var næppe nogen, som vilde kræve, at disse Tilskud skulde inddrages. Der havde foreligget mange flere Andragender om Støtte, men de fleste af disse havde man maattet afvise. Taleren havde dog gerne set, at der var sparet en Del af Udgiften til Badeanstalterne, for 42000 Kr. var en meget stor Sum hertil. Der havde fra forskellige Sider lydt Røster om, at Lejen burde nedsættes i de kommunale Huse; men den var allerede nedsat saa meget, at Kommunen kun fik $4\frac{1}{8}\%$ Rente af sine Penge; hvis man derfor skulde længere ned, blev det en Slags Understøttelse til dem, der bor i Ejendommene, saa en yderligere Nedsættelse var absolut udelukket. Det vilde i saa Fald blive en Konkurrence baade overfor private Bygherrer og Byggeforeningerne og gøre det helt umuligt for disse at bygge mere. Skovudvalgets Budget havde man tilladt sig at reducere lidt paa enkelte Punkter, og forhaabentlig kunde Udvalget gaa med dertil. Angaaende den nævnte Uenighed om Koksprisen vilde Taleren straks slaa fast, at den af Budgetudvalget foreslaaede Pris ikke kunde siges at være for høj, da det var den Pris, som Gasværket i Øjeblikket tog for Koks, og den laa

betydeligt under Prisen hos private Firmaer. Derfor burde Belysningsudvalget kunne gaa med dertil, særlig da Budgetudvalget havde tilbudt at nøjes med en Stigning paa 25 Øre i Stedet for som oprindelig foreslaaet 50 Øre. Kullene var budgetteret til en højere Pris end i Fjor, og det var da en underlig Forretningsgang at sætte Koksene billigere. Gassen var heller ikke for dyr, idet Prisen var den samme som i København, medens Gassen samtidig var bedre i Aarhus. Elektricitetsprisen var ogsaa meget rimelig. Slagtehuset gav Underskud, hvilket var kedeligt, idet saadanne Institutioner burde kunne forrente sig. Taleren vilde henstille til Udvalget at forsøge paa at faa Underskudet fjernet inden 2. Behandling. Byens Status maatte kaldes god; Gælden var nedbragt fra 27 til 23 Mill. Kr., idet man gennem flere Aar havde afbetalt 7--800000 Kr. derpaa og ikke gjort nye Laan. Kommunens Styre kunde derfor kaldes godt og forsvarligt, men dermed skulde ikke siges, at Byraadets Flertal alene havde Æren derfor, for der havde saa godt som altid været Enighed om Vedtagelserne, saa hele Byraadet delte baade Ansvar og den eventuelle Ære derved. Det var efterhaanden blevet en hel Konkurrence at faa Skatteprocenten bragt ned; selvfølgelig var det en Fordel, at den ikke var for høj, og Taleren havde den Opfattelse, at den i Aar vilde gaa ca. 2 % ned; men Skatteprocenten havde egentlig ikke noget at gøre med Spørgsmaalet om et godt Kommunestyre; der kunde godt styres fornuftigt, og Gælden bringes ned, samtidig med, at Skatteprocenten var høj. Den kunde let bringes ned, hvis man lod være med paa Budgettet at opføre Beløb, der kunde tages af Laan, men det vilde hurtigt medføre store Udgifter til Renter og Afdrag, og saa kom Stigningen senere. Taleren vilde hermed

anbefale Budgettet til Vedtagelse, dog saaledes, at der sker en Ændring af Koksprisen ved 2. Behandling. Forhaabentlig kunde alle gode Kræfter finde hinanden i Arbejdet for at naa det Maal, som Hr. Kjeld Sørensen havde udtalt, at faa Skatteprocenten ned til 10, men naar man vilde Maalet, maatte man ogsaa ville Midlerne, og det var at nedsætte Udgifterne overalt hvor der var Mulighed derfor.

M. B r a m m e r betegnede det foreliggende Budget som et sobert Budget, der næppe kunde give Anledning til vidtgaaende Divergenser. Der var udvist Sparsommelighed, som jo var nødvendigt i disse Tider; men Sparsommelighed alene gjorde det ikke, man maatte tillige passe paa ikke at afvige for meget fra de Retningslinier for Byens Udvikling og de Maal, man havde sat sig for Aarhus Bys Fremtid, og det kunde ikke nægtes, at Aarhus By for Tiden var i Tilbagegang. Hvis det blot drejede sig om Sparsommelighed, kunde man f. Eks. nedlægge Observatoriet o. l., men skulde Retningslinierne for Byens Udvikling fastholdes, var der en Grænse for Sparsommeligheden, denne Grænse var dog i det væsentlige overholdt. Det var rigtigt, at Byens Institutioner burde forrente sig, men naar Slagtehuset udviste et Underskud paa 2875 Kr., skyldtes det nye Arbejder til Udvikling af Institutionen, og Udgiften dertil skulde afdrages i 8 Aar med 9000 Kr. aarlig. Der var dog ogsaa Institutioner, som udviste et unødvendig stort Overskud, f. Eks. Gas- og Elektricitetsværket, som foruden 200000 Kr. til Afskrivning af tidligere Tab vilde give et Overskud paa 657610 Kr.; dette Beløb var saa stort, at endog den konservative Presse i Byen havde beklaget det; hvis man ikke vilde kalde det en Skat at lægge paa Borgerne, kunde man i hvert Fald kalde

det en »Valutaydelse«, og disse Penge fik man ikke tilbage igen! Der var derfor ingen Grund til at tage saa haardt fat paa den lille Forskel i Koksprisen, Tampen brændte et andet Sted, og Kunderne kunde nok fortjene en lille Godtgørelse i Koksprisen for den Overpris, de faktisk maatte betale for Gas og Lys. Det var glædeligt, at Hospitalernes Budgetter i disse Tider kunde gaa ned, for de havde altid en naturlig Tendens til at stige. Taleren havde tidligere været med til at kritisere visse Udgifter paa disse Budgetter, men vilde nu komplimentere Udvalget for den Forstaaelse, der var vist, og det samme gjaldt de ledende Læger, der ogsaa havde forstaaet Tidens Krav, Sparsommelighed. Forøgelsen af Politistyrken vilde vel ogsaa medføre større Udgift til Sygehjælp, men denne Konto var ikke forhøjet. Aarhus Gader og Veje var ikke alle i den bedste Orden, og de, som nu skulde brolægges, var næppe dem, som trængte haardest dertil. Brolægningen af Jægergaardsgade burde fortsættes til Frederiksalle, og særlig var det nødvendigt at brolægge den Del af Gaden, der førte forbi Slagtehuset, for den var som Regel under al Kritik. Det var næppe rigtigt at spare 10000 Kr. paa Vejenes og Cyklisternes Overtjæring, Odensegade var i Fjor i en meget daarlig Forfatning, baade denne og de øvrige Gader, som førte til Ingerslevs Plads, burde tjæres, Støvet røg fra alle Sider hen over Torvepladsen og forurenede Varerne. Det var glædeligt, at Bispetorvet nu skulde bruges til Blomstertorv, men man burde have opstillet en Vandingskumme for at live lidt op, forhaabentlig blev ogsaa Pladsen bag Domkirken bragt i smukkere Stand end hidtil. Det var ønskeligt, at der havde været en lille Bevilling til Statsbiblioteket, saa det

kunde holde aabent i Eftermiddagstimerne; det var af Betydning for mange Mennesker at kunne besøge Biblioteket i denne Tid. Taleren vilde henstille til Budgetudvalget til 2. Behandling at opføre en lille Bevilling hertil, for det var kun lidt, Kommunen ydede til Biblioteker, og Forslaget om et stort Centralbibliotek var foreløbig henlagt. Arbejdet ved Opførelsen af Hovedbanegaarden gik meget langsomt, og det var en stor Udgift for Kommunen at have de mange Penge staaende i dette Projekt; der burde derfor fra Byraadet lyde en kraftig Opfordring til Statsbanerne om at fremme Arbejdet noget hurtigere; det var heller ikke anstændigt, at en By som Aarhus i Aarevis skulde nøjes med en Træbarak til Banegaard. Fra Statens Side syntes man ikke at lægge særlig Vægt paa at holde de Løfter, der tidligere var givet Aarhus Kommune. Man forhindrede i sin Tid den elektriske Bane til Randers; det blev saa vedtaget at bygge en dobbeltsporet Bane fra Aarhus til Randers, men nu var dette Arbejde skudt ud til Fordel for Broen over Lillebælt, skønt det maatte siges at høre nøje sammen med Baneгаardsordningen i Aarhus og var medvirkende til, at det blev vedtaget at opføre den paa det dyreste Sted i Stedet for i Mølleengen. Taleren vilde spørge, hvorfor det Udvalg, der var nedsat til Forhandling med Sporvejselskabet, endnu ikke havde ladet høre fra sig; Koncessionen var udløbet, men der var ikke kommet den mindste Meddelelse til Byraadet om Stillingen. Det saa mærkværdigt ud, at en Sporvejslinie kunde drives i 20 Aar uden nogen Udvidelse af Nettet, og det tydede ikke paa, at dette Selskab vilde tage Hensyn til, hvad Byens Udvikling krævede. Taleren var ikke nogen absolut Tilhænger af Kommunaldrift, men det syntes

nødvendigt, at Kommunen overtager Sporvejene for at faa denne Side af Trafikvæsenet udviklet efter Tidens Krav. Det mest brændende Punkt var dog Boligspørgsmaalet, som sikkert var den mest væsentlige Aarsag til Byens Tilbagegang i det sidste Aar. Det var absolut nødvendigt, at Lovgivningsmagten gjorde noget alvorligt for at komme den Ulykke til Livs; maaske kunde man forsøge noget lignende som i Amerika, hvor man omtrent fritog nye Bygninger for Skat. Byens Status var tilfredsstillende, og den økonomiske Tilstand var sund; det, der nu særlig paakrævedes, var en Nødgang i Skatteprocenten, og den vilde forhaabentlig komme i Aar. Iøvrigt kunde Taleren tiltræde det foreliggende Budgetforslag.

P. Petersen havde i Belysningsudvalget stillet Forslag om, at Prisen paa Koks skulde sættes til 50 Øre mere end efter det foreliggende Forslag, og vilde nærmere begrunde dette. For det første var det af Hensyn til Skatteprocenten, for det andet maatte det kaldes en Ulykke for en By at have en for stor Skatteprocent, og hvad der kunde gøres for at faa den ned maatte gøres; dertil hørte ogsaa det at skaffe sig Indtægter ad anden Vej, og Belysningsvæsenet var den eneste af Kommunens Institutioner, der kunde give noget videre Overskud. Gas og Elektricitet var ikke dyrt i i Aarhus i Forhold til andre Byer, og Koksprisen laa for Øjeblikket mere end 1 Kr. under de almindelige Priser, hvorfor Bunden ogsaa var skrabt saaledes, at Værket næppe kunde levere 5 hl Koks ad Gangen. Men der var ingen Grund til at gøre Belysningsvæsenet til en Understøttelsesanstalt; det var en Forretning, og som saadan burde man se derpaa og tage en rimelig Pris for Produkterne. Taleren kunde slutte sig til Fabri-

kant Møllers Udtalelser angaaende de kommunale Arbejdere; det saa underligt ud, at naar en Mand kom i Kommunens Tjeneste, var han 30—40 % mere værd, end hvis han arbejdede for private; men det vigtigste at faa ændret var egentlig ikke Lønnen, men den taabelige Pensionsordning, som Kommunen havde faaet. Naar en Mand var blevet fast ansat, var det umuligt at komme af med ham, hvis han ikke ligefrem begik en Storforbrydelse; han skulde ellers have Ventepenge i 5 Aar og derefter Pension. Tilmed kunde Folkene uden videre gaa i Strejke, naar det passede dem, saa hele Forholdet var ganske meningsløst. Der maatte derfor arbejdes paa at faa det ændret, og i hvert Fald burde man ikke antage faste Folk, før disse Forhold var rettet.

H. P. Christensen erkendte, at Tiden var inde til at spare, som Ordførerne havde udtalt, men man kunde ogsaa paa visse Omraader komme for langt ud, saa det hævnede sig paa andre Maader, hvorfor man maatte se at finde den gyldne Middelvej. Nedgangen i Budgettet paa ca. 900000 Kr. var et stort Resultat, naar man saa paa Valutaen og den Opgang i Priserne, som havde medført en Stigning i Lønningerne. Angaaende Lønregulativet saa førtes der stadig Forhandlinger, men det kunde ikke nægtes, at det gik noget trægt. Hvad Pensionsordningen angik, vilde Taleren ikke fralægge sig et Ansvar derfor; men Fabrikant Møller kom til at dele Æren for Ordningen, idet han dengang var Formand for Lønudvalget. Der havde været gjort flere Forsøg paa at faa Forholdet ordnet, og det kunde ikke nægtes, at der i nogen Grad manglede Forstaaelse fra de kommunale Organisationer angaaende dette Spørgsmaal, som det dog blev nødvendigt at faa ændret

enten før eller senere. Kommunens Timelønnninger kunde ikke kaldes for høje i Forhold til de maanedslønnedes Gager, og det vilde ikke være retfærdigt at nedsætte Arbejdernes Timeløn og lade de øvrige Lønninger blive staaende. De laa ganske vist en Del højere end i det private Erhverv, men alle vilde vist ogsaa erkende, at Timelønningerne ved den sidste Landsoverenskomst kom til at ligge lavere end forsvarligt i Forhold til, hvad der kræves for at kunne eksistere. Naar Kommunen maatte betale ret store Pensioner, laa det til Dels i, at den faste Løn her laa noget højere end de fleste andre Steder, men derved kom Funktionærerne ogsaa til at betale mere til Pensionsfonden, hvortil yderligere kom, at de betalte 4 %, medens f. Eks. Staten og en Del Kommuner kun krævede $2\frac{1}{2}$ %. Angaaende Hjælpekassen havde Taleren den Opfattelse, at Bestyrelsen arbejdede saa nøgtern og nøjeregnende som muligt, og Hjælpekassens Budget var ogsaa i de sidste Par Aar gaaet ned fra $1\frac{1}{2}$ Mill. til 700000 Kr. Nedgangen skyldtes for en stor Del Venstre-regeringen, som havde afskaaret Kommunerne fra at yde Hjælp til mange, som egentlig trængte dertil. Hvorvidt det budgetterede Beløb i Aar kunde holde, beroede paa, hvorledes Arbejdsforholdene blev, og det saa desværre ikke særlig lyst ud i Øjeblikket, idet f. Eks. Boligbyggeriet truede med at gaa helt i Staa. Byraadet havde for en Tid siden drøftet Muligheden for at bygge nogle Boliger, men i hvor stor Udstrækning beroede naturligvis paa, hvor mange Penge der kunde blive til Raadighed dertil. Tilskudet til Teknisk Skole var steget stærkt; men hvis Fabrikant Møller vilde foreslaa en Nedsættelse, kunde man næppe have noget derimod; det blev saa Mesterorgani-

sationerne, der kom til at betale noget mere. Den foreslaaede Kokspris var fastsat for 4—5 Maanedere siden og kunde dengang kaldes passende. Nu havde man faaet udsolgt, og Grossererne benyttede sig straks deraf og forhøjede deres Priser stærkt. Det var naturligvis noget en Skønssag, hvilken Pris man vilde budgettere; men Hovedproduktionen var Gassen, Koks var et Biprodukt, og Udvalget var ret sikker paa at kunne holde Budgettet med den foreslaaede Pris. Man maatte ogsaa erindre, at de, som havde Raad dertil, forsynede sig med Koks om Efteraaret, og saa kunde man ikke godt senere paa Aaret sætte Prisen op for dem, der var daarligere stillet. Det kunde ogsaa tænkes, at Koks til næste Efteraar kunde købes billigere i England end nu, saa vilde man blive nødt til at nedsætte Prisen og maaske derved forrykke Budgettet. Taleren kunde ikke paa nærværende Tidspunkt gaa med til en Forhøjelse af den budgetterede Kokspris. Til Dr. Brammers Udtalelser om den indirekte Beskatning vilde Taleren gøre opmærksom paa, at Kommunen for et Par Aar siden fik et meget stort Tab paa Grund af Konkurrence fra et Par Firmaers Side, og dette Tab skulde indtjenes; naar man undtog dette og Udgiften til Forrentning og Amortisation blev der et reelt Overskud paa ca. 10 %, og det kunde næppe kaldes for meget. Tilmed stod man overfor store Udvidelser paa Elektricitetsværket og Opførelse af et nyt Gasværk. Udvalget havde tillige ønsket at nedsætte Prisen paa Strøm til Motordrift, men havde her bøjet sig for Budgetudvalget og ladet de 30 Øre blive staaende, saa kunde Budgetudvalget nok til Gengæld give efter i Spørgsmaalet om Koksprisen. Taleren kunde slutte sig til Fabrikant Møllers Udtalelser om, at det var et for-

svarligt Kommunestyre, og vilde ogsaa indrømme, at Arbejdet var foregaaet i gensidig Forstaaelse; men i sidste Instans blev det dog det socialdemokratiske Flertal, der kom til at tage Ansvar, hvis der skete noget galt, og saa kunde man vel ogsaa sige, at dette Parti lagde den største Indflydelse paa Kommunestyret i Aarhus.

S. P e t e r s e n gjorde opmærksom paa Fabrikant Møllers Udtalelse angaaende de kommunale Huse, at hvis Lejen skulde nedsættes yderligere, vilde det blive endnu vanskeligere for private at bygge. Det var bedre, hvis man kunde sige, at hvis Lejen blev staaende, vilde mange Mennesker bygge; for her i Byen led man særlig under Boligmangelen, og det vilde tillige give en Del Arbejde, hvilket ogsaa vilde mærkes paa Forsørgelsesvæsenets Budget. Dette Budget var blevet nedskrevet med ca. 30000 Kr., hvilket Udvalget var meget ked af. Fattigvæsenet var det sidste Tilflugtssted for mange Mennesker, naar alt andet glippede; de Understøttelser, som ydedes, var ikke ret store, og ved denne Nedsættelse blev de yderligere forringet. Udvalget var i det hele meget bekymret for, hvorledes Budgettet skulde holdes, naar de 30000 Kr. blev taget fra. Man var for en stor Del ikke Herre over Udgifterne, idet disse til Dels var fastsatte ved Lov, og jo mere Arbejdsløsheden steg, og jo mindre Hjælpekassen kunde yde, des mere vilde der falde paa Fattigvæsenet. Om Bispegaarden vilde Taleren sige, at selv om den ikke var noget særlig godt Aktiv, maatte man huske paa, at der var Mulighed for derigennem at redde nogle Mennesker for Samfundet, som ved Tidernes Ugunst var kommet under Fattigvæsenet, og dette Moment opvejede ikke saa lidt. Kommunen var ogsaa interesseret i, at man kunde hjælpe de Mennesker, som ikke kunde

betale deres Sygekassekontingent, for hvis de skulde ud af Sygekassen og maatte henvende sig til Kommunen om Hjælp, blev Udgifterne for Kommunen langt større. Det var derfor uklogt at skære for meget bort paa Fattigvæsenets Budget, og Udvalget maatte forbeholde sig at stille Ændringsforslag til Budgettets 2. Behandling.

M a r i a n e T h o m s e n henledte Opmærksomheden paa, at Arkivudvalget, som ellers sjældent lod høre fra sig denne Gang, havde ønsket en lille Bevilling paa 300 Kr. til Fremskaffelse af smaa Reproduktioner af Ting, der forsvandt fra Aarhus; saadanne Billeder kunde faa stor Interesse for Efterverdenen, og Taleren var derfor noget forbavset over, at denne lille Bevilling ikke fandtes paa Budgettet. Pladsforholdene ved Arkivet paa Tinghuset var tilige for smaa, og Udvalget havde derfor overvejet Muligheden af at faa flyttet Arkivet til de ledige Lokaler i Stueetagen i Mejlgade Nr. 2. Muligvis kunde det Udvalg, som har med Bygningen at gøre, tænke derpaa. Taleren vilde gerne støtte Dr. Brammers Ønske om at yde et lille Tilskud til Statsbiblioteket, for at det kunde holde aabent i de 2 Eftermiddagstimer; det var et Ønske, som deltes af mange Borgere. Iøvrigt vilde Taleren slutte sig til Ønsket om en Nedgang i Skatteprocenten, men det burde ikke ske paa samme Maade som i Fjor; da var der en lille Nedgang, men alligevel kom mange Mennesker til at betale mere i Skat af den samme Indtægt som Aaret i Forvejen. Det var at stikke Folk Blaar i Øjene, naar Ligningskommissionen ændrede Ligningsreglerne, saaledes at Skatten ikke gik ned sammen med Procenten; men det havde Byraadet maaske ingen Indflydelse paa.

M. S i m o n s e n omtalte nærmere Skovudvalgets Budget. Fabrikant Møller havde henstillet til Udvalget at faa Balance paa Budgettet inden 2. Behandling, men Taleren kunde med sin bedste Vilje ikke se nogen Mulighed herfor. Skovdriften var ikke saa rentabel, som den burde være, men man maatte saa trøste sig med, at det opvejedes af det Gode, som Skovene betød for Byens Befolkning. Der var dog Fremskridt at spore siden i Fjor, idet der dengang var budgetteret et Underskud paa 10000 Kr. og i Aar paa ca. 2000 Kr., hvilken Forbedring skyldtes en forventet højere Pris paa Skov-effekterne. Selve Skovdriften gav et langt større Underskud, men det opvejedes af den Lejeindtægt, som Kommunen fik af de forskellige Pavilloner og Bygninger, og Lejen af Pavillonerne kunde godt forhøjes betydeligt. Taleren haabede derfor, at Byraadet kunde tiltræde Udvalgets Tanke om at fastsætte Lejen af Restaurationerne til 10 % af Om-sætningen, efterhaanden som de blev ledige; dette var allerede sket med »Silistria«. Skovudvalgets Budget var blevet nedskrevet paa forskellige Punkter, og det fandt Udvalget sig i, men paa den anden Side var det absolut nødvendigt at faa en Forbedring af Færdselsforholdene ved »Ørnereden«, idet den nuværende Kørevej var meget farlig paa Grund af den store Trafik om Sommeren. Udvalget maatte derfor til 2. Behandling stille et Ændringsforslag om en Bevilling af 2000 Kr. hertil, og Taleren haabede, at det vilde blive modtaget med Velvilje. Angaaende Slagtehusets Budget var det i det sidste Par Aar lykkedes at skaffe Balance, og i Aar vilde der være blevet et Overskud, hvis man ikke samtidig havde maattet skride til en meget stor Sporudvidelse, der kom til at koste 72000 Kr. Disse Penge afholdtes af Kommunekassen, men saaledes,

at Slagtehuset skulde afbetale dem med 9000 Kr. aarlig foruden Forrentningen. Dertil kom, at der var opsagt Lejemaal for 4500 Kr., og disse Forhold umuliggjorde at faa Budgettet til at balancere i Aar. Udvalget havde bl. a. forhøjet Markedstaksterne for at faa nogen Dækning, og derved forventede man en Indtægtsstigning paa ca. 10000 Kr., men det kunde ikke opveje Tabet. Kunderne saa imidlertid saadan paa Forholdet, at Byen burde deltage i Udgiften til Slagtehuset og Kødkontrollen, og de havde søgt om en Nedsættelse, hvilket Udvalget dog ikke havde kunnet gaa med til. Sundhedskommissionen havde krævet, at Slagtehuset skulde bære Udgiften til Trikinundersøgelse af Svinemellemgulv, som der indførtes en Del af, men dette havde Udvalget vægret sig ved og mente, at det maatte blive Sundhedskommissionens Sag, og forhaabentlig vilde Byraadet slutte sig til denne Opfattelse. Taleren haabede, at Byraadet havde faaet Forstaaelse af, at de to Udvalg af yderste Evne bestræbte sig for at skaffe Balance og vise Sparsommelighed i størst mulig Udstrækning.

Marius Geertsen beklagede, at Fattigvæsenets Bndget var nedskaaret. Understøttelserne var saa karrige, at de ikke kunde nedsættes yderligere, og Budgettet var lagt efter Udvalgets nøjeste Overvejelse; Taleren haabede derfor, at Byraadet ved 2. Behandling kunde gaa med til at lade de 30000 Kr. blive staaende. Dr. Brammer havde nævnt Observatoriet, og det var muligvis en meget god Institution, men den Slags videnskabelige Anstalter burde drives af Staten, for Kommunerne havde ikke Raad dertil. Det maatte erkendes, at Bispegaarden var et daarligt Aktiv for Kommunen; den stod Byen i mere end 100000 Kr., sidste Aars Regnskab udviste kun et Overskud af selve Driften paa

500 Kr., og deri var Forrentningen af de 100000 Kr. ikke medregnet, saa det blev i Virkeligheden et Underskud paa 6—7000 Kr. Taleren kunde derfor ønske, at Byraadet bemyndiger Udvalget til at sælge Gaarden, for den vilde aldrig komme til at pynte paa Budgettet. Taleren havde i Fattigudvalget foreslaaet at oprette en Gaardsplads udenfor selve Fattiggaarden, hvor f. Eks. arbejdsløse Folk med mange Børn kunde komme hen og hugge Brænde og derved tjene noget mere; men Udvalget kunde ikke blive enigt herom. Naar Brandvæsenet skulde have en ny Sprøjte, vilde Taleren meget henstille, at det bliver dansk Arbejde, saa kunde man ogsaa spare de dyre Rejser til Udlandet. Taleren undrede sig over, at der kun var opført 2500 Kr. til Plejertilsyn, idet Byraadet jo havde vedtaget et større Beløb dertil. Endelig vilde Taleren henstille til Brolægningsudvalget at istandsætte den Stump af Sønderallé fra Frederiksgade til Asylvej, for det pyntede absolut ikke paa Byen.

A. S n e u m gjorde opmærksom paa, at m. H. t. Udgiften til Fattigvæsenet og Hjælpekassen kunde man ikke uden videre drage en Sammenligning med Aarene 1911—12, for der var ganske andre Forhold til Stede nu end dengang. Naar man opgjorde Underskudet for Bispegaarden, tog man vist ikke i Betragtning de Naturalier, som Gaarden ydede til Folkene derude, og det var en Fejl, idet det ellers maatte betales af Skatteyderne; men man burde ogsaa her tage den moralske Side i Betragtning. Byraadet skulde ved Lejlighed tage ud og se paa Forholdene paa Gaarden. Fabrikant Møller havde ogsaa udtalt, at en Del havde faaet Hjælp af Hjælpekassen, som ikke burde have haft det. Men det var vist saa faa Undtagelser, at det var uberettiget at fremsætte en saadan Beskyldning,

som ramte baade Bestyrelsen og dem, der fik Understøttelse. Tilskudet til Teknisk Skole kunde selvfølgelig godt nedsættes, hvilket baade Fabrikant Møller og Konsul Petersen havde slaaet paa; men det vilde næppe blive paaskønnet af deres Partifæller. Teatret var noget af et Kælebarn i Byen, og Byraadet havde gennem Aarene ydet store Understøttelser dertil; men der havde aldrig i Byraadet foreligget noget Regnskab fra Teatret, og det plejede der altid at komme fra de Institutioner, som modtog Tilskud. Taleren vilde ikke udtale nogen Mistillid til Teatrets Styrelse, men det hed sig, at der var rigelig mange Embedsmænd indenfor Teatrets Administration, og det var i hvert Fald korrekt, at man fik Regnskabet og Status at se. Udgifterne til Badeanstalterne burde der nødigt spares paa, men maaske kunde det være formaalstjenligt at faa en permanent Badeanstalt, der ikke skulde tages ind om Vinteren, for deri laa den største Udgift. Dr. Brammers Ønske om en lille Bevilling til Statsbiblioteket fandt Taleren rimelig. Byen ofrede i det hele taget kun lidt paa Biblioteksvæsenet; Københavns Kommune gav ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. aarlig til Folkebibliotekerne, medens Aarhus Kommune gav 6—7000 Kr.; det blev i København ca. 1 Kr. pr. Indbygger og i Aarhus 9 Øre, saa dette Tilskud burde sættes noget op. Taleren syntes, at Konsul Petersen skulde være varsom med at bruge for stærke Ord om Kommunens Pensionsordning, for det var Fabrikant Møller, som var Formand i Lønudvalget, da Reglementet blev vedtaget. Angaaende Arkivet vilde Taleren henstille til Pressen at overlade Udvalget Billeder, som Bladene havde brugt. Det var rigtigt, at Skovudvalget forhøjede Afgiften af Pavillonerne, men samtidig burde man se at faa et Traktørsted i Skoven, hvor Priserne kunde holdes

paa et saadant Niveau, at jævne Folk, særlig Familier med mange Børn havde Raad til at købe noget; saaledes var Thors Mølle i gamle Dage. Slagtehuset skulde se at disponere saaledes, at der efterhaanden kunde blive Overskud paa Budgettet. Hr. Geertsens Udtalelser om, at Driften af et Observatorium burde paahvile Staten, var meget rigtige, men det samme gjaldt mange andre Ting, f. Eks. Fattigvæsenet.

Bern t J e n s e n erindrede om, at da det nuværende Pensionsreglement var oprettet, udtalte Fabrikant Møller som Formand for Lønudvalget Haabet om, at den ny Løn- og Pensionsordning maatte komme til at holde i mange Aar. Det samme Ønske næredes fra Funktionærernes Side, og det var vist ærligt ment, medens Hr. Møller hurtigt fortrød det. Taleren forstod ikke Fabrikant Møllers Udtalelse om, at Reglementet blev vedtaget under Tvang og Trusel om Strejke, for den kommunale Strejke var i 1919, medens Pensionsreglementet var fra Januar 1921, saa der var altsaa forhandlet derom i $1\frac{1}{2}$ Aar uden nogen Tvang. Der svaredes i Aarhus 4 % til Pensionskassen, tilmed af en stor Del af Indtægten, saa det beløb sig til meget mere, end man svarede andre Steder; hvis Pensionerne derfor var noget større, skyldtes det den større Indbetaling fra Funktionærerne. Det var rigtigt, at Kommunen ikke paa daværende Tidspunkt havde haft nogen Udgift til Pensionsordningen, idet Fonden i 1921 ejede ca. $\frac{1}{4}$ Mill. Kr., som Kommunen ikke havde betalt 1 Øre af. Naar der blev sagt, at Kommunens Bidrag var for stort, vilde Taleren hævde, at det andre Steder var Brug, at Arbejdsgiver og Arbejdere betalte lige meget til Pensionsfonden; ogsaa indenfor den private Industri, hvor der fandtes Pensionskasse, var Forholdet som Regel det samme,

men det havde endnu ikke været Tilfældet i Aarhus Kommune. Naar man vilde paastaa, at den kommunale Timeløn laa for højt, maatte man erindre, at da Lønningen i Opgangsaarene steg meget stærkt, holdt Kommunens Lønninger ikke Trit dermed, og saa kunde man heller ikke forlange, at Lønningen absolut skulde følge Nedgangen i Konjunkturerne. Man kunde heller ikke regne udfra Lønningerne i det private Erhverv, for de svarede slet ikke til den nuværende Dyrtid. Aarhus Kommunes løse Folk var for største Delen Sæsonarbejdere, og deres Aarsløn laa mellem 1500 og 2500 Kr., hvilket næppe kunde kaldes for meget; tilmed faldt Arbejdet paa en Tid, da der ogsaa var Arbejde i det private Erhverv. — Budgettet som Helhed maatte kaldes tilfredsstillende, og det var rart, at det viste nogen Nedgang. Man maatte dog være varsom med at spare for meget paa de sociale Omraader, for Situationen tegnede ikke særlig godt for Arbejdet, og de Arbejdsløse, som udelukkedes fra Arbejde, kunde Kommunen ikke skubbe fra sig. Taleren kunde have ønsket et Beløb opført til Boliger, for Boligsituationen var nærmest forværret, og ved at bygge kunde der ogsaa fremskaffes en Del Arbejde. Huslejeloven vilde vel nok falde bort i Løbet af et Aars Tid, og saa kom Kommunen sikkert til at staa overfor det Forhold at skulle skaffe en hel Del Mennesker Husly. Det havde derfor været formaalstjenligt at opføre et Beløb til Boliger og saa f. Eks. spare den ny Motorsprøjte, som tilmed næppe paa nærværende Tidspunkt kunde faas her i Landet. Taleren kunde slutte sig til Dr. Brammers Udtalelser om Sporvejene. Det var meningsløst, at Byen i 20 Aar skulde nøjes med en enkelt Linie, og man kunde ikke have Tro til, at dette Selskab vilde gøre noget virkeligt

i den Retning; derfor burde Kommunen gøre sig klar til inden ret længe at overtage Sporvejene og udvide dem paa betryggende Maade. Der var ikke noget at sige til, at Kommunen fik saa meget som muligt ud af Skovpavillonerne; men der var den Risiko derved, at i samme Øjeblik, som Lejen forhøjedes, blev Priserne sat op i Forhold dertil, saa at Borgerne derigennem kom til at betale Forhøjelsen; derfor burde Kommunen have Indflydelse paa Priserne og være i Stand til at regulere disse.

F o r m a n d e n gjorde opmærksom paa, at Byraadet for kort Tid siden havde taget Beslutning om at bygge nogle Boliger.

A. M ø r u p anbefalede, at der paa Konto XIX opføres Tilskud til 7 Diakonisser i Stedet for 6. Hidtil havde der været een Diakonisse i Sct. Pouls Sogn, men Arbejdet var blevet for stort til, at een kunde overkomme det, og efter at Sct. Lucas Sogn var udskilt, var det paatænkt at ansætte en Diakonisse der. Det var gennemgaaende et fattigt Sogn, som ikke selv kunde bestride Udgiften derved, og Taleren vilde derfor meget anbefale at forhøje denne Konto med 700 Kr.

L e o n h a r d H a n s e n erindrede Fabrikant Møller om det gamle Ord: »Fædrenes Synd hjem-søges paa Børnene«. Nu maatte Lønudvalget slide og slæbe for at faa udredet de Traade, der var blevet knyttet af Hr. Møller som Formand for Udvalget, men de var knyttet saa fast sammen, at det maaske ikke lykkedes hverken for dette eller det næste Lønudvalg at faa dem udredet. Det var derfor uforstaaligt, at der kunde komme saadanne Udtalelser fra et Medlem, der mere end nogen anden havde Ansvaret for Lønregulativet. Arbejderne ønskede dengang at gaa over til Statens Lønordning, men det var umuligt at faa Løn-

udvalget med dertil, fordi det dengang betød en Smule mere i Løn, og i Stedet for lavede man et Regulativ, som var ganske umuligt at faa ændret. Det var forstaaeligt, at naar Arbejderne paa dette Tidspunkt skulde have 200 Kr. mindre end Statens Folk, saa holdt de nu paa, at der burde gaa lige saa lang Tid inden en Nedsættelse. Det kunde dog ikke nægtes, at der var blevet et Misforhold mellem Grundløn og Pensioner, og forhaabentlig lykkedes det at faa dette Forhold rettet; men naar det ikke var sket endnu, havde Fabrikant Møller Hovedskylden derfor. Samtidig vilde Taleren lægge et godt Ord ind for det Forslag, som Fattigudvalget havde forelagt, og som Udvalget var fuldstændig enig om. Særlig kunde Taleren ikke forstaa, at Budgetudvalget vilde stryge 30000 Kr. paa Kontoerne for den rene Understøttelse, der allerdaarligst kunde indskrænkes. Det var naturligvis vanskeligt at tage Beløbet andre Steder, idet det meste af Budgettet var lovfaste Beløb, men derfor var Budgetudvalgets Forslag lige beklageligt. Der betaltes for Tiden til Familier 12 Kr. ugentlig og 2 Kr., pr. Barn, og for enlige Personer 5—10 Kr. ugentlig, foruden lidt Hjælp til Gas og Husleje, og disse Understøttelser kunde næppe nogen tænke sig at nedsætte. Taleren vilde derfor henstille at se lidt velvilligt paa det Ændringsforslag, der vilde fremkomme fra Fattigudvalget, og det kunde lige saa godt siges rent ud, at hvis dette Beløb blev strøget, kunde Budgettet ikke holde, og saa maatte Udvalget næste Aar møde med et Underskud. Man maatte derfor protestere imod, at Budgetudvalget stiller sig op som et Slags Overbyraad overfor Fattigudvalget. Hjælpekassen havde omtrent faaet bevilget det Beløb, som den havde ansøgt om, men man havde

derfra trukket Statens Tilskud, og det var næppe Hjælpekassens Mening. Saavidt Taleren kunde se, var dens Budget forringet med ca. 50000 Kr., saa det var tvivlsomt, at det kunde holdes, idet der ingen Udsigt var til, at Tiderne vilde forbedre sig. Resultatet blev da blot, at de, der ikke kunde klare sig, endte paa Fattiggaarden, og det var ikke det mest økonomiske for Kommunen. Arbejdsløshedsloven indeholdt tillige den nye Bestemmelse, at den Arbejder, som forøger sit Medlemsbidrag, har Ret til at forøge sit Dagetal for vedtægtsmæssig Understøttelse, og derefter holdt han det samme Dagetal for ekstraordinær Understøttelse. Hvis denne Bestemmelse blev benyttet i stor Udstrækning, vilde det budgetterede Beløb til Arbejdsløshedskasserne blive ganske misvisende. Nedsækeringen paa de sociale Budgetter skabte blot yderligere Elendighed, og Taleren vilde til enhver Tid sætte sig derimod.

V a l d. P e d e r s e n syntes, at Betingelsen for, at Budgetudvalget kunde nedsækere andre Budgetter, maatte være, at Udvalget ogsaa selv mødte med en Nedgang; men der saa man f. Eks., at Skattekontorets Budget var steget med 22000 Kr., og Hr. Møller havde ikke dokumenteret, at en saadan Stigning var nødvendig her. Brolægningsudvalget havde ogsaa et Kontor, men der var en Nedgang paa 5000 Kr.; derfor gjorde det ondt at se en saadan Stigning i Udgiften til et andet Kontor, og hele dette Forhold burde Udvalget have Opmærksomheden henvendt paa. Taleren var heller ikke glad ved Stigningen paa Politiets Budget; naar man fik 5 nye Betjente, var Aarhus en af de Byer, der havde flest Politibetjente pr. Indbygger. Den foreslaaede Kokspris var den samme, som stod sidste Aar, og det Beløb, der kunde

vindes ved at forhøje den, spillede ingen Rolle m. H. t. Skatten. Hvis Prisen viste sig at være for lav, havde man jo Lov til senere at sætte den op, men Koks kunde ogsaa blive billigere til Efteraaret, saa man blev nødt til at sælge under Budgetprisen. Værket havde haft indtil 180000 hl. Koks paa Lager om Efteraaret; det gav et meget stort Tab i Arbejdspenge og Svind, og ved ikke at sætte Prisen for højt var der Mulighed for at sælge en Del i Løbet af Sommeren. Naar Konsul Petersen var saa ivrig for at faa de 60000 Kr. mere i Overskud, burde han hellere have taget fat paa Stadsarkitektens Budget, som var steget med 8000 Kr. Angaaende Brolægningen af Gader, som Grundejerne skulde betale, var det for saa vidt rigtigt, at man tog en eller to saadanne om Aaret; men de Herrer havde jo selv været med til at slutte disse Overenskomster, og det var ogsaa det fornuftigste, at Grundejerne kom til at betale denne Afgift i en Tid, hvor Huslejen laa højt, tilmed sparede Kommunen saa Vedligeholdelsen og Rengøringen af disse Gader. Det omtalte Stykke af Sønderalle blev der ikke gjort noget ved, saa længe de gamle Huse laa der. Besparelsen paa 10000 Kr. til tjærede Gader og Cyklistier skyldtes ganske simpelt, at efterhaaaden som Gaderne blev brolagt, blev der mindre at tjære, og Renholdelsen af de brolagte og tjærede Gader gik over paa Grundejerne. Naar der var klaget over en Del tjærede Gaders Tilstand, skyldtes det for det første, at Vejret i Fjor var særlig ugunstigt, og dernæst, at man fik et meget uholdbart Materiale fra Fabriken i Nyborg. Der havde været Tale om at tjære Gaderne ved Ingerslevs Plads, men hvis det blev gjort, var det ikke af Hensyn til Torvehandelen, for det burde simpelthen forbydes, at staa

saadanne Steder og forhandle Kød; det var i høj Grad sundhedsfarligt, og Kødet var absolut ikke billigere end i Butikkerne. M. H. t. Brandsprøjten vilde Taleren af al Magt støtte Hr. Geertsens Henstilling om at tage dansk Arbejde; men Taleren var ikke selvbestemmende paa dette Omraade. Angaaende Sporvejssagen var Taleren principielt Tilhænger af, at Kommunen overtager Sporvejene; men det kunde maaske være praktisk at forlænge Koncessionen f. Eks i 10 Aar. Taleren havde i Udvalget udarbejdet et Forslag herom, som Byens Borgere sikkert vilde være glad ved, men Sporvejselskabet maaske mindre, for dette Selskab havde absolut ikke noget Ønske om at gavne Byens Borgere. Iøvrigt kunde Taleren anbefale det foreliggende Budgetforslag.

A n d r. C h r i s t e n s e n bemærkede, at hvis Løn- og Pensionsordningen ikke var særlig god for Kommunen, var der dog sikkert de fornødne Garantier til at faa det ændret, og saavidt Taleren forstod, var det ogsaa Lønudvalgets Mening, men naturligvis var Udvalgets Stilling ikke særlig let. Det maatte indrømmes, at Sporvejsforhandlingerne ikke var gaaet særlig hurtigt, og der var naturligvis visse Vanskeligheder derved. Det var dog ikke rigtigt at sige, at Sporvejselskabet slet ikke vilde nogen Ting, for det havde i Virkeligheden fremsat et Forslag til Udvidelse af Nettet, og selv om det ikke ganske tilfredsstillede Udvalget, var det dog et Bevis paa, at Selskabet godt vilde gaa med til noget, men man kunde selvfølgelig ikke forlange, at det skulde være særlig begejstret for at oprette Linier, som det ikke mente kunde forrente sig. Angaaende Hjælpekassen havde Taleren den Opfattelse, at Nedsættelsen af et Byraadsudvalg til Forhandling om

Understøttelserne havde haft stor Betydning. Forholdet var jo ofte det, at naar der blev lukket for den fortsatte Arbejdsløshedshjælp, gik de over paa Hjælpekassen og fik i nogen Grad en fast Understøttelse derfra, og det kunde nok med nogen Ret siges, at det var ikke Meningen med Lukningen. Hjælpekassens Bestyrelse havde en vanskelig Opgave, og den var sikkert besjælet af Ønsket om at gøre det saa godt og billigt for Kommunen som muligt; men under Forhandlingerne havde det dog vist sig, at Understøttelse til Folk, som var udelukkede fra Arbejdsløshedshjælp, blev ydet i en Udstrækning, som ingen af Udvalgets Medlemmer kunde kalde forsvarlig. Taleren forstod ikke rigtig den Modstand, som rejstes imod Forslaget om at forhøje den budgetterede Kokspris. Der var blevet sagt, at man vilde forhøje Koksprisen, men det var slet ikke Tilfældet; thi Forholdet var det, at man i Øjeblikket tog langt mere for Koksene end den Pris, som Budgetudvalget foreslog, og rent regnskabsmæssigt maatte det dog kaldes rigtigt, naar man forhøjede Kulprisen paa Budgettet, saa at sætte Koksprisen i Forhold dertil. Skulde endelig Koks falde i Pris, saa at den budgetterede Pris ikke kunde holdes, saa var Ulykken ikke saa stor, for saa vilde ogsaa Kullene blive billigere, saa der skete absolut intet derved. Taleren vilde henstille til Belysningsudvalget at gøre dette lille Skridt for at naa til Enighed om Budgettet.

J. C h r. M ø l l e r vilde angaaende Belysningsvæsenets Overskud gøre opmærksom paa, at f. Eks. i København havde man budgetteret et Overskud paa 10 Mill. Kr. At rette Opfordring til Statsbanerne om at fremme Arbejdet ved Banegaarden var gjort flere Gange, saa det nyttede næppe at gøre

det tiere. Hvad Boligspørgsmaalet angik, havde der været flere Forslag fremme, men de var ikke særlig tiltrækkende; forøvrigt havde Kommunen ingen juridisk Forpligtelse til at skaffe Husleje til alle, der kunde ønske det. Hr. Bernt Jensen ønskede et Beløb opført til Boliger, men glemte at sige, hvorfra det skulde tages; Tiden var ikke til at laane Penge. Taleren vilde ikke fralægge sig et Medansvar for Lønregulativet, men dog bemærke, at Talerens Parti ikke var Flertal i Lønudvalget, og at Forslaget var vedtaget enstemmig af Byraadet, saa alle maatte dele Ansvar et derfor.

Formanden udtalte, at Medlemmerne nu havde haft Lejlighed til at fremsætte deres Ønsker. Et enkelt Medlem havde særlig mange Ønsker, men glemte at anvise, hvorfra Pengene skulde tages, hvis man ikke vilde forhøje Skatteprocenten. Hvad Sporvejssagen angik, saa havde der absolut ikke foreligget noget virkeligt Forslag fra Selskabet; men det var Meningen, at Byraadet skulde have forløbet sig og enten opsagt Koncessionen straks eller givet en Forlængelse. Taleren benægtede, at Budgetudvalget forsøgte at optræde som Overbyraad, man havde udregnet Middeltal for Budgetterne i Forhold til de foregaaende Aar, og derefter forhandlede der med Udvalgene. Fattigvæsenets Budget var sat lige saa højt som i Fjor, medens de fleste andre Budgetter var nedsat med ikke saa faa Procent. Hr. Leonhard Hansen vidste jo godt, at Hjælpekassen havde faaet langt større Beløb, end der var opført paa Budgettet, og man kunde ikke stadig tale om at hjælpe de smaa uden at anvise Penge dertil. Taleren vilde ikke kritisere Hjælpekassen, men kunde dog nævne Eksempler paa, at der var sket Misbrug af Hjælpekassens Midler. Byraadet havde valgt et Udvalg til at forhandle

med Hjælpekassen for at støtte den i dens Bestræbelser for at faa en sund og fornuftig Administration, og alle de Bevillinger, som Udvalget havde foreslaaet, var blevet vedtaget af Byraadet. Der var derfor ingen Grund til at falde over Budgetudvalgets Medlemmer i den Anledning.

Taleren sluttede dermed Forhandlingerne og meddelte, at eventuelle Ændringsforslag maatte indgives inden førstkommende Fredag Middag.

Budgettets Overgang til 2. Behandling vedtoges enstemmig.
